

НОВА ЧИТАЊА КЛАСИКА СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

(Јелена В. Јовановић, *Вештина приповедања – наратори прозног света Драгослава Михаиловића*, Ниш: Филозофски факултет, 2019)

Монографија *Вештина приповедања – наратори прозног света Драгослава Михаиловића* аутора Јелене В. Јовановић састоји се из десет поглавља, при чему првих неколико говоре о књижевноисторијској контекстуализацији стваралаштва Д. Михаиловића („О прози новог стила у књижевноисторијским и критичким пресецима: некад и сад”), теоријским оквирима за анализу одабраних текстова („Како је наративност заменила наратив”), техници сказа као окосници Михаиловићевог романескног опуса („Јунак-приповедач у делима Драгослава Михаиловића”), приповеткама које воде до обимнијих остварења писаних техником сказа („Од приповетке ка роману”), док се у другом делу ауторка бави оним романима у којима се уочавају елементи сказа („Сказ као стожер естетике Михаиловићевих романа”, „Знаци присуства подразумеваног писца у сказном свету Михаиловићевих романа”, „Лице и наличје Љубе Шампиона, Петрије, Жике Курјака и сл.”). На крају монографије изнети су закључци истраживања и дат списак библиографских јединица.

Полазећи од тезе о Драгославу Михаиловићу као писцу који је сасвим аутентичним приповедачким поступцима обогатио опус српског романа двадесетог века, ауторка у првом поглављу доноси кратак преглед критичке рецепције и валоризације пишчевог опуса. С правом указујући на књижевноисторијски контекст прозе новог стила, Ј. Јовановић истиче да појавом генерације писаца којој припада и Драгослав Михаиловић у српској књижевности престаје време доминације симболичке и алегоријске форме, историјских, митских и универзалних тема. У овом сегменту рукописа ауторка сучељава опречне ставове критичара који, на једној страни, истичу тематске новине тзв. „критичког реализма”: човек на рубу материјалне, историјске, друштвене и духовне егзистенције, језичко-стилска оригиналност, разноврсна тематика, многострукост обликовања књижевне грађе, динамичност опуса, уверљивост, познавање и вештина сликања људске природе, у опусу писаца који су се појавили педесетих година двадесетог века Миодрага Булатовића, Антонија Исаковића, Живојина Павловића, Слободана Селенића (Милош

Бандић, Љубиша Јеремић), а на другој страни, са позиција постмодернистичке поетике, заузимају критички отклон и неслагање са таквим нео-натуралистичким тенденцијама (Александар Јерков, Данило Киш). Преглед историје читања дела Драгослава Михајловића у закључку првог поглавља допуњен је увидом у актуелну рецепцију при чему је указано на перманентни интерес српске читалачке и културне јавности за Михаиловићево стваралаштво, нарочито у домену адаптације његових дела у другим, нелитерарним медијима, нпр. у позоришту, на филму и телевизији.

Постављајући у основни интерпретативни фокус оне романе Д. Михаиловића који су писани у приповедачкој форми првог лица (*Кад су цветале тикве*, *Петријин венац*, *Чизмаши*, *Гори Морава*), ауторка је експлицитно артикулисала наратолошки приступ као примарну методолошку позицију тумачења. Отуда преглед најважнијих домета класичне и посткласичне наратологије у другом поглављу представља релевантни теоријски увод који читаоцима монографије нуди ближе истраживачке оријентире.

С обзиром на значај који приповедни феномен сказа има у Михаиловићевим романима, у трећем поглављу се наратолошки разматра сказ као специфична форма приповедања. Повезујући Ејхенбаумову теорију (сказ као форма приповедачке прозе која лексиком, синтаксом и интонацијом открива усмереност на усмени приповедачев говор), и Бахтинов концепт (сказ као оријентација на туђи говор) са типологијама приповести у првом лицу Жана Русеа и Франца Штанцла, ауторка се опредељује за Женетову дистинкцију гласа и начина као теоријски референтно полазиште.

Средишњи део монографије, посвећен Михаиловићевим прозним жанровима, отвара најпре анализа његове ране стваралачке фазе којој припада збирка приповедака *Фреде, лаку ноћ*. У фокусу су наративни феномени доживљајног и приповедног ЈА, наратера, вишестепене темпоралности, као и социјални, интелектуални, психолошки аспекти казивачи прича. Закључке изнете у овом поглављу ауторка доводи у везу са стваралачком генезом Михајловићевог опуса, па се у наредним поглављима до сличних интерпретативних увида долази и када су у питању Михајловићеви романи: *Кад су цветале тикве*, *Петријин венац*, *Чизмаши*, *Гори Морава*. Минуциозном анализом ликова у овим романима истакнут је њихов стварносни миметички предложак који је не ретко био и аргумент приликом опречних критичких рецепција.

У поглављима која су посвећена статусу подразумеваног писца, интерног приповедача, фиктивног слушаоца и наратера у Михаиловићевим романима указано је на поетичке и естетске аспекте ових наративних категорија, а посебно је вредно пажње разматрање њихове функције

у жанровском контексту приповедног венца/циклуса. Таквим приступом поменути Михаиловићевим романима ауторка је истакла значај који у Михаиловићевом стваралаштву имају поступци иновативности и традиције.

Монографијом *Вештина приповедања – наратори прозног света Драгослава Михаиловића* Јелена В. Јовановић даје значајан допринос рецепцији једног од класика савремене српске књижевности. Добро избалансиран однос између теоријског, књижевноисторијског и интерпретативног истраживачког аспекта квалитети су монографије који је препоручују широј академској и стручној јавности.

Снежана М. Милосављевић Милић

Универзитет у Нишу

Филозофски факултет

Департман за србистику

snezana.milosavljevic.milic@filfak.ni.ac.rs